

Nader onderzoek vleermuizen en horsten

Realisatie zonnepark Alteveer

Eelerwoude
kleurt het landelijk gebied

Nader onderzoek vleermuizen en horsten

Realisatie zonnepark Alteveer

Opdrachtgever

LC Energy
Bronland 12
6708 WH Wageningen
T 085-0499604
E marius@LCenergy.nl
W www.lcenergy.nl

Opdrachtnemer

Eelerwoude
Mossendamsdwarsweg 3
Postbus 53
7470 AB GOOR
T 0547 26 35 15
F 0547 26 33 15
E info@eelerwoude.nl
I www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: P8526.11
Datum: 27-9-2018
Projectleider: Mark Elshof
Opgesteld: Ninja Blok
Gecontroleerd: Maaïke Leenen

Onderzoek van Eelerwoude voldoet aan de eisen die het bevoegd gezag stelt. Eelerwoude is lid van het Netwerk Groene Bureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte. Het Netwerk heeft een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbende een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van flora en fauna. Desondanks zal nooit een 100% volledig beeld van de aanwezige flora en fauna gegeven kunnen worden. Natuur is dynamisch, situaties kunnen veranderen.

INHOUD

1	INLEIDING	4
1.1	Aanleiding	4
2	HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING	6
2.1	Huidige situatie	6
2.2	Voorgenomen ontwikkeling	6
3	NATUURWETGEVING	13
3.1	Inleiding	13
3.2	Bescherming van soorten	13
4	METHODE	14
4.1	Bureauonderzoek	14
4.2	Veldonderzoek	14
5	BESCHERMDE SOORTEN	18
5.1	Vleermuizen	18
5.2	Jaarrond beschermde nesten	26
5.3	Overig beschermde soorten	26
6	EFFECTEN EN ONTHEFFING	27
6.1	Vleermuizen	27
6.2	Jaarrond beschermde nesten	29
6.3	Overige beschermde soorten	30
7	CONCLUSIE	31
7.1	Conclusie vleermuizen	31
7.2	Conclusie jaarrond beschermde nesten	31
7.3	Conclusie overige soorten	31
7.4	Uitvoerbaarheid van de plannen	32
7.5	Geldigheid onderzoek	32
	LITERATUURLIJST	33
	BIJLAGE 1 WETTELIJK KADER NATUURWETGEVING	34

1

INLEIDING

1.1 Aanleiding

De initiatiefnemer is voornemens een zonnepark te realiseren op twee percelen met productiebos ten noorden van het Groningse dorp Alteveer. In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is er reeds een toetsing uitgevoerd aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid. Uit deze toetsing kwam naar voren dat nader onderzoek naar vleermuizen en horsten noodzakelijk is.

Tijdens de uitgevoerde quickscan is geconstateerd dat potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen niet zijn uit te sluiten. In het bosje zijn tevens horsten aangetroffen, welke nader onderzocht dienden te worden op jaarrond beschermde nesten van vogels.

Nader, gericht veldonderzoek is noodzakelijk om aan te tonen, dan wel uit te sluiten dat de aanwezige bomen een functie hebben als verblijfplaats voor beschermde soorten. Duidelijk moet hieruit worden om welke soort(en) en aantallen het gaat en wat de eventuele functie van deze bomen voor deze soort(en). Uit het onderzoek komt naar voren of de voorgenomen ontwikkelingen consequenties hebben voor de aanwezige beschermde natuurwaarden in het kader van de Wet natuurbescherming, en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

Figuur 1. Ligging plangebied(Arc Gis, 2018).

Figuur 2. Luchtfoto plangebied(Arc Gis,2018).

2

HUDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELING

2.1 Huidige situatie

In het lintdorp Alteveer ligt het plangebied horende bij de gemeente Stadskanaal. In figuur 1 en 2 zijn de contourlijnen van het onderzochte gebied weergegeven, en is de ontsluiting zichtbaar via de provinciale weg N365 naar de N366. De totale oppervlakte van de locatie bedraagt netto 11 hectare. Het projectgebied bestaat uit twee delen. Een oostelijk veld en een westelijk veld. Beide liggen in een grootschalig veenontginningslandschap. Planmatig zijn de gronden verkaveld en in ontginning gebracht. Woonlinten werden op de hogere gronden rationeel aangelegd. Het dorp Alteveer, waar het projectgebied aan ligt, is een dergelijk lintdorp. Ten westen van het projectgebied is halverwege de vorige eeuw een aardappelmeelfabriek gesitueerd. Met de latere toevoeging van een grote autosloperij, en de omvorming van de aardappelmeelfabriek naar een zandafgraving, heeft de omgeving een industrieel karakter gekregen. In het projectgebied is in de jaren '90 van de vorige eeuw een tijdelijk bos aangeplant (populieren). Door deze ontwikkelingen ligt het lintdorp al lang niet meer in het open landschap, zoals het eens was. Nu het tijdelijke bos kaprijp is, dreigt er een open ruimte te ontstaan, waardoor de landschapontsierende autosloperij zichtbaar wordt voor omwonenden.

Dit onderzoek richt zich alleen op het oostelijk gelegen deel van het projectgebied bestaande uit productiebos omdat op basis van het vooronderzoek is vastgesteld dat nader onderzoek voor dit gebied noodzakelijk is. In het productiebos is tussen de populieren jonge houtopslag aanwezig van populieren en staan er struikvormers als vlinderstruiken en braamstruweel. Aan de noordzijde van plangebied ligt een breed zandpad met een brede sloot. Langs de oostzijde ligt tevens een sloot met oeverbegroeiing.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De familie Begeman heeft het plan opgevat om binnen het plangebied een zonnepark te realiseren (zie figuur 12). Voor de realisatie van het zonnepark is de familie Begeman de samenwerking aangegaan met LC Energy. Het te realiseren zonnepark van 11 hectare zal circa 7 MW aan opgewekt vermogen bedragen. De panelen worden zuidwaarts georiënteerd en zullen een maximale hoogte hebben (met constructie) van 1,65 meter

2.2.1 Invulling van het zonnepanelenveld

In de zonnepanelenvelden worden de zonnepanelen en toebehoren geplaatst. Deze velden zijn bruto circa 7,5 hectare. Netto blijft er rond de 6,5 ha over. Daar omheen wordt nog circa 6 hectare vrijgehouden voor ontwikkeling van natuurwaarden, landschappelijke inpassing, en beheerpaden.

Opstelling panelen

De stellages met zonnepanelen staan in rijen en worden in lijn met de kavelstructuur georiënteerd. Door de planmatige verkaveling die karakteristiek is voor het landschapstype te volgen wordt dit landschapkenmerk van de veenkoloniën versterkt. De hoogte van de zonnepanelen is vanwege de stevige en hoge landschappelijke inpassing, landschappelijk gezien minder relevant. De ruimte tussen de stellages bedraagt minimaal 2.5 meter. Dankzij deze tussenruimte wordt zonlichtinval tot de bodem toegelaten waardoor bodemleven en vegetatie zich optimaal kan ontwikkelen, hetgeen ten goede komt aan de biodiversiteit. Er wordt gebruik gemaakt van hoogwaardige panelen die voorzien zijn van anti-reflectieglas. Dit heeft als voordeel dat de opgevangen energie zoveel mogelijk geabsorbeerd wordt en zodoende een hoog rendement oplevert, daarnaast wordt eventuele reflectie van licht richting de omgeving verminderd. (Inrichtingsplan, Eelerwoude 2018).

Figuur 3. Referentiebeeld rechte rijen panelen in een kruidenrijk veld.

Bloem- en kruidenrijk grasland

Het grondvlak tussen de panelen en aan de rand van de houtsingel wordt ingezaaid met een bloemenmengsel. Voor inrichting, stobben frezen, 1x ploegen, vervolgens inzaaien met kruiden/bloemenmengsel (bijv. Cruydhoeck G1) geschikt voor vogels, kleine zoogdieren, dagvlinders, bijen en insecten. Een bloemrijk resultaat kan vanaf het tweede of derde jaar verwacht worden.

Inpassing van de randen

Rond het oostelijke en westelijke zonnenveld komt een besloten randbeplanting, zie de dwarsprofielen op deze en de volgende pagina. Deze houtsingels verhogen de natuurwaarden in het gebied en ontnemen het zicht op de zonnepanelen en de autosloperij vanaf de oostzijde. Dit gebeurt met autochtoon heestermateriaal. Plantmaat, plantverband en plantafstand worden zo gekozen dat de singel kort na aanplant al mooi dicht is. Rondom de woningen komt 35% wintergroen sortiment in tegenstelling tot de gebruikelijke 20% in de rest van de singels. Bij het westelijke perceel worden geen boomvormers gebruikt, omdat

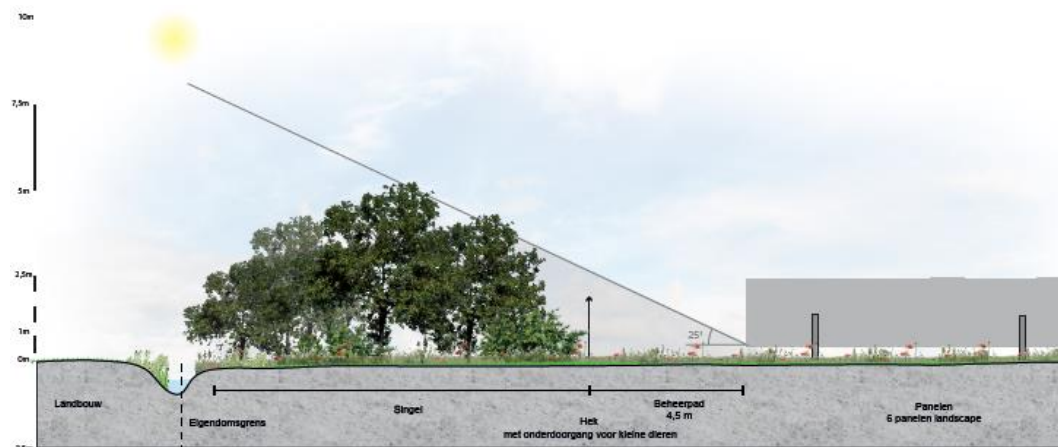
het maaiveld hier al enige hoogte heeft. De uitwerking staat in paragraaf 5.2.3. Ten zuiden van het oostelijke perceel is een groot oppervlak van het projectgebied waar geen zonneveld komt. Hier is ruimte voor ontwikkeling van een dorpspark. Er wordt minimaal 35 meter afstand gehouden van de woningen tot de wandelpaden om eventuele overlast voor te zijn.

Lage houtsingel noordzijde

Ten noorden van het zonneveld blijft de bestaande bomenlaan behouden. Deze krijgt meer licht en groeiruimte door de kap van het populierenproductiebos. Hier komt een smalle houtsingel (vijf meter breed) voor terug, zonder boomvormers. De hoogte zal zo'n zes meter zijn.

Figuur 4. Dwarsprofiel A-A' inpassing van de noordzijde.

Figuur 5. Dwarsprofiel C-C' inpassing van een deel van de rand zonder bomen.

Houtsingels met kleine bomen

De oost en westgrens worden ingepast met een groenstrook van minimaal 10 meter breed. In de houtsingel is ook plek voor laagblijvende bomen zoals appels en ander fruit (tot circa acht meter), grauwe wilg (zes meter) en elzenhakhout (af te zetten tot op kniehoogte naar behoefte). Deze bomen verminderen het zicht vanuit het dorp op de zandhopen ten noordwesten van het plangebied richting de snelweg. In de rand blijven enkele populieren staan als dood hout. Deze worden onderaan geringd en/of afgezaagd tot een hoogte van circa 4 a 5 en maximaal 8 meter. In deze strook blijven in eerste instantie redelijk wat bestaande populieren gesnoeid maar behouden ten behoeve van een vliegrouete van vleermuizen. Mogelijk worden de populieren over enkele jaren gekapt, zodra de nieuwe beplanting voldoende hoogte heeft om de functie van de populieren over te nemen. Dit om te voorkomen dat de populieren te groot worden en al te veel schaduw werpen op het zonneveld. De grond ten zuiden van het zonneveld wordt grotendeels gekapt en opnieuw ingeplant met een diverser mengsel om een zo hoog mogelijke biodiversiteit te verkrijgen, waaronder ook enkele notenbomen. Dit op verzoek van de omgeving. Door enkele bestaande bomen te behouden, ontstaat niet alleen variatie in soorten maar ook in leeftijd. Langs de zuidgrens van het oostelijke perceel en de noordgrens van het westelijke perceel worden klimplanten aangeplant om sneller een dicht resultaat te behalen. Het westelijke projectgebied krijgt eenzelfde inpassing echter zonder boomvormers omdat het perceel zelf al enige hoogte kent. Hoge bomen zijn hier onwenselijk vanwege schaduw op het zonneveld en ze zijn onnodig, omdat het projectgebied van onder wordt beleefd, waardoor struiken voldoende hoogte kennen om het zonneveld aan het oog te onttrekken.

Figuur 6. Dwarsprofiel C-C' Inpassing van een deel van de rand inclusief behoud enkele populieren tbv vliegrouete voor vleermuizen.

Figuur 7. Dwarsprofiel A-A' inpassing van de rand langs de autosloperij.

Plantspecificaties houtsingels

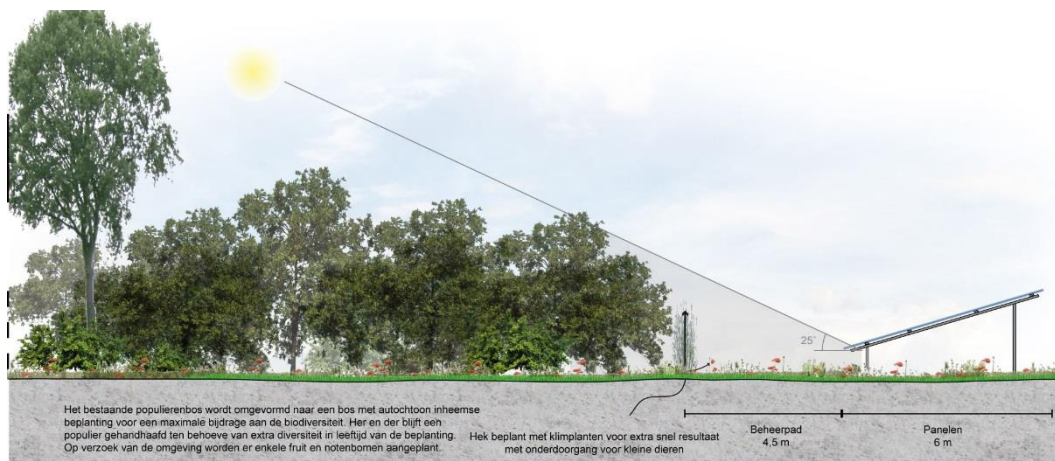
- De totale breedte varieert van 5 tot 16 meter.
- Verhouding heesters: appelbes 20%, geoorde wilg 20%, krent 15%, vuilboom 15%, brem 10%, hulst 10%, taxus 10%.
- Verhouding heesters rond de woningen: appelbes 15%, geoorde wilg 10%, krent 15%, vuilboom 15%, brem 15%, hulst 20%, taxus 15%.
- Verhouding bomen: appel 40%, kers 20%, zwarte els 30%, dood hout 10%.
- De singel wordt aangeplant met een driehoeksverband met plantafstand 1,5x1,5 m.
- De soorten worden gemengd, in groepen van minimaal vijf stuks aangeplant. Zo wordt voorkomen dat soorten worden weggeconcentreerd en behoudt de singel bij eventuele uitval van één soort toch geslotenheid.
- Aanplanten van bosplantsoen met minimale plantmaat van 150 cm.
- Aan de zuidkant van het oostelijke perceel en de noordkant van het westelijke perceel komen klimplanten waaronder hederas, bruidssluier en klimkamperfoelie.

Hekwerk

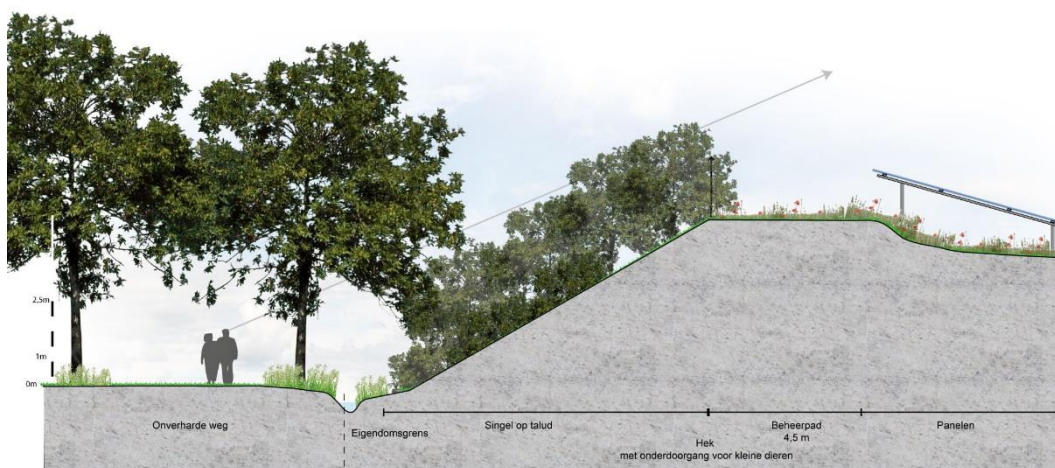
Rondom het panelenveld komt een hekwerk om ongewenste bezoekers te weren en eventuele behorende schapen binnen te houden. Onder het hek wordt (op enkele plekken) een ruimte van 15 cm vrijgelaten zodat kleine zoogdieren en vogels het gebied kunnen gebruiken en doorkruisen. De hekken staan aan de binnenkant van de houtsingels en zijn daardoor minder goed zichtbaar van buiten het plangebied. Ook zijn ze van niet-glimmend materiaal gemaakt zijn om schittering te voorkomen. Ter hoogte van de woningen wordt bij het oostelijke projectgebied klimplanten tegen het hekwerk geplant om sneller een dichte beplanting te creëren, zie ook afbeelding 23 en 28 en 31.

Routes

Met de direct aanwonenden is afgesproken dat er langs de oostkant van het zonneveld een route komt zodat zij de septic tank kunnen legen. Hiertoe wordt extra versteviging aangebracht zodat de route goed begaanbaar is. Verder komen er, op minimaal 35 meter afstand van de woningen, een wandelpad door het bos.

Figuur 8. Dwarsprofiel D-D' inpassing van de uiterste zuidzijde.

Figuur 9. Dwarsprofiel E-E' inpassing van de noordzijde van het westelijk perceel.

Figuur 10. Referentiebeeld randinpassing

Figuur 11. Referentiebeeld hekwerk

Figuur 12. Impressie toekomstbeeld plangebied, situatie op 18-09-2018.

3

NATUURWETGEVING

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag en alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied; de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden gedaan aan beschermde dieren of planten, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime andere soorten. Daarnaast zijn landelijk van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan is het verplicht om te toetsen of deze leiden tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien dit niet mogelijk blijkt, is het nodig om na te gaan of een ontheffing kan worden verkregen. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De bescherming van soorten is overal en altijd van toepassing bij ontwikkelingen. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

4

METHODE

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van een verkenning van bestaande inventarisatiegegevens en gericht onderzoek naar vleermuizen, horsten en overige soorten.

4.1 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van landelijke, provinciale en indien beschikbaar regionale verspreidingsinformatie;

- Uit de landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, moet blijken of nabij de locaties in het verleden strikt beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of datering van de waarnemingen zijn daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer), en veelal betrekking op de regio en niet specifiek op het plangebied.
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerdere onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database. Zie de literatuurlijst voor een totale lijst van de geraadpleegde bronnen.

4.2 Veldonderzoek

Op basis van 5 veldbezoeken is het plangebied onderzocht op de aanwezigheid van verblijfplaatsen en de functionele leefomgeving van vleermuizen, jaarrond beschermde nesten en overige soorten. De onderzoeken zijn uitgevoerd door Ninja Blok, Martijn Tiemens, Vincent de Lenne en Lambertine Borger. Betreffende personen zijn ecologisch adviseur en werkzaam bij Eelerwoude (zie kader – ecologisch deskundige). In tabel 1 zijn de onderzoeksdata weergegeven. Hierbij zijn tevens de onderzoekers, starttijd en weersomstandigheden genoteerd.

Kader – ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Tabel 1. Type onderzoek, datum, start- en eindtijd, uitgevoerde onderzoeker(s) en de weersomstandigheden genoteerd per veldbezoek.

Datum	Type onderzoek	Start –eindtijd	Veldmedewerker	Weersomstandigheden
24-04-2018	Jaarrond beschermde nesten	15.15 – 16.15	N. Blok	14 °C, droog, half bewolkt, windkracht 4 Bft
31-05-2018	Kraamonderzoek vleermuizen, jaarrond beschermde nesten	21:15 – 0.15 Zon onder: 21:52	N. Blok	22 °C, droog, half bewolkt, windkracht 1 Bft
19-06-2018	Kraamonderzoek vleermuizen	22.10 – 0.10 Zon onder: 22:06	N. Blok, L. Borger	20 °C, droog, zwaar bewolkt, windkracht 1 Bft
12-07-2018	Kraamonderzoek vleermuizen	03.20 – 05.20 Zon op: 05:33	N. Blok, M. Tiemens	15 °C, droog, licht bewolkt, windkracht 1 Bft
15-08-2018	Baltsonderzoek vleermuizen	22.05 – 00.10 Zon onder: 21:05	N. Blok	20 °C, droog, half bewolkt, windkracht 1 Bft
06-09-2018	Baltsonderzoek vleermuizen	21.15 – 23.15 Zon onder: 20:16	N. Blok, V. de Lenne	18 °C, droog, zwaar bewolkt, windkracht 1 Bft

Vleermuizen

Bij de uitvoering van het vleermuisonderzoek is gewerkt conform het 'Protocol voor vleermuisinventarisaties' dat in januari 2017 is geëvalueerd door deskundigen van het Netwerk Groene Bureaus, de Zoogdiervereniging en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Het protocol is daarmee aangepast naar de meest recente wetenschappelijke inzichten.

Het vleermuisonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van de soortensamenstelling, de aantallen, de gebruiksfunctie van het gebied en het vaststellen van verblijfplaatsen (kraamverblijven, winterverblijfplaatsen, zomerverblijven etc.), vliegroutes en foeragegebieden. Het onderzoek heeft zich geconcentreerd op de aanwezigheid van verblijfplaatsen van rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis vanwege de geschiktheid van de bomen voor deze soorten. Uiteraard is tijdens de veldbezoeken ook aandacht besteed aan andere beschermde vleermuissoorten binnen het plangebied en eventuele vliegroutes. Tijdens het vleermuisonderzoek is gebruik gemaakt van een batdetector Pettersson D240X in combinatie met een EchoMeter Touch, een batlogger en een Pettersson D100.

In totaal zijn vijf veldbezoeken uitgevoerd: drie in de kraamperiode en twee in de baltsperiode. Het kraamonderzoek heeft zich gericht op de aanwezigheid van zomer- en/of kraamverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens het uitvlieg- of invliegtijdstip van vleermuizen, respectievelijk rond zonsondergang en zonsopkomst. Het baltsonderzoek heeft zich gericht op het vaststellen van balts-, paar-, en/of winterverblijfplaatsen van vleermuizen. Deze bezoeken hebben plaatsgevonden tijdens de baltsactiviteit van vleermuizen, na zonsondergang tot middernacht. Tijdens dit tijdstip is de meeste baltsactiviteit bij vleermuizen waar te nemen. De veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor vleermuizen gunstige weersomstandigheden.

Vogels

Voor het uitvoeren van de inventarisatie naar jaarrond beschermde nesten, is op dit moment nog geen onderzoeksprotocol van kracht. Bij dergelijke inventarisatie wordt gewerkt met het deskundig vermogen en inzicht van de ecologisch deskundige. Hierbij worden aanwezig horsten/nesten gecontroleerd op broedende vogels die zijn aangewezen als soorten met jaarrond beschermde nesten. De waargenomen in gebruik zijnde nesten worden in verschillende inventarisatierondes genoteerd op kaart.

De veldbezoeken richten zich vooral op de soorten die jaarrond gebruik maken van vaste rust- en verblijfplaatsen (zgn. 'jaarrond-soorten' en 'categorie 5-soorten'). Hierbij is uitgegaan van de per 26 augustus 2009 gewijzigde vogellijst. Ook eventuele andere belanghebbende soorten zijn genoteerd.

Overige beschermde soorten

In en rond het plangebied komen mogelijk nog een aantal andere beschermde soorten dan eerder beschreven voor. Voor een groot deel zal het gaan om algemeen voorkomende en vrijgestelde beschermde soorten, maar ook de aanwezigheid van een aantal beschermde (nachtactieve) soorten kan niet op voorhand worden uitgesloten. Hierbij dient gedacht te worden aan bijvoorbeeld steenmarter. Het veldwerk naar de groep van overige soorten is uitgevoerd tijdens en/of na afloop van de veldbezoeken naar vleermuizen en vogels.

5

BESCHERMDE SOORTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

Tijdens het vleermuisonderzoek zijn in, en voornamelijk rondom het gebied 6 soorten vastgesteld; gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis. Hieronder wordt per soort ingegaan op hoe zij het gebied gebruiken, daarnaast worden deze waarnemingen in de bijlagen op kaart weergegeven.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Figuur 13, is de op één na kleinste Europese vleermuissoort. Ze hebben een vrij spitse snuit en korte driehoekige oren. Hun rug is roodbruin, kastanjebruin of donkerbruin, terwijl hun buik eerder geel- tot grijsbruin is. Hun snuit, oren en vlieghuid zijn zwartbruin. Een volwassen gewone dwergvleermuis heeft een gewicht van 3,5 – 8 gram en naar verhouding vrij lange, smalle vleugels met een spanwijdte van 18 tot 24 cm.

Gewone dwergvleermuis is de meest algemene soort in Nederland en kan vrijwel overal worden aangetroffen. Ook in stedelijke omgeving is gewone dwergvleermuis de meest algemene soort. Gedurende het hele jaar worden vooral gebouwen als verblijfplaats gebruikt. De soort heeft een voorkeur voor spleetvormige holten zoals spouwmuren, maar verblijft ook tussen daklagen, achter betimmering, daklijsten of onder dakpannen. Gebouwen

worden ook als winterverblijf gebruikt, waarbij (mogelijk) vergelijkbare plaatsen als in de zomer benut worden, mits deze vorstvrij zijn

Figuur 13. Gewone dwergvleermuis, www.vleermuis.nl & Eelerwoude.

Resultaten

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied wordt door de gewone dwergvleermuis gebruikt door diverse foeragerende en langsvliegende individuen. Tijdens het onderzoek werden gemiddeld 20 tot 50 gewone dwergvleermuizen waargenomen per veldbezoek (zie soortkaarten in bijlage 1). Met name op 31 mei en 15 augustus werden de grootste aantallen vastgesteld. De bebouwing ten zuiden gelegen van het gebied wordt door de gewone dwergvleermuis gebruikt als verblijfplaats. De gewone dwergvleermuizen werden aan en af vliegend vanuit het zuiden waargenomen door de westelijk gelegen bosrand heen. Vleermuizen gebruiken lijnvormige elementen zoals houtsingels om zich langs te verplaatsen welke als vliegroute kan dienen. Deze zijn binnen het gebied ruimschoots aanwezig. Met name langs de bosranden en de sloten. In het gebied is een dergelijke vliegroute vastgesteld. Het betreft een vliegroute waar de vleermuizen gebruik van maken om zich te kunnen verplaatsen tussen hun verblijfplaats en het foerageergebied. Aangenomen wordt dat het hier gaat om een essentiële vliegroute, omdat er in de directe omgeving geen andere geschikte lijnvormige groenstructuren aanwezig zijn waar de gewone dwergvleermuis gebruik van kan maken vanaf zijn verblijfplaats (zuidelijk gelegen bebouwing). De boomsingel met lindes ten noorden van plangebied wordt gebruikt als jachtgebied en betreft een belangrijke insectenbron voor een groot aantal gewone dwergvleermuizen. Hier is het overgrote deel van de foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Ook de omgeving is eveneens geschikt als foerageergebied, ondermeer door de aanwezigheid van de bosschage ten westen gelegen en de watergang parallel lopend aan de boomsingel met lindes.

Inpassingsmaatregelen vliegroute

Met het inrichten van het zonnepark wordt daarom rekening gehouden met deze vliegroute door het tijdelijk behouden van de buitenste bosrand met populieren. Er wordt minimaal 10 meter gehandhaafd en diverse inheemse beplanting toegevoegd. Zodra de heesters zijn volgroeid kan de ontwikkelde bosrand volstaan als nieuwe vliegroute en de overige populieren worden verwijderd. In het plangebied en omgeving blijft genoeg leefgebied voorhanden. De vliegroute blijft daarom beschikbaar en geschikt voor vleermuizen zowel tijdens als na de ontwikkeling.

Kader - vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis, franjestaart en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Verblijfplaatsen

Tijdens het kraamonderzoek zijn binnen de begrenzing van het plangebied geen (vermoedelijke) zomer- en kraamverblijfplaatsen vastgesteld (zie kader – verblijfplaatsen). Er zijn geen uitvliegende individuen waargenomen of zwermende dieren die een mogelijke binding hebben met de populieren. Aangezien gewone dwergvleermuizen over het algemeen geen boombewonende soort is, waren mogelijke verblijfplaatsen ook niet te verwachten.

Tijdens het baltonderzoek zijn binnen de begrenzing van het plangebied geen (vermoedelijke) balts-, paar- en/of winterverblijfplaatsen vastgesteld. Gewone dwergvleermuizen baltsen over het algemeen in de lucht tijdens hun vlucht. Er zijn een aantal individuen met sociale roep waargenomen ten noorden van het plangebied. Echter gebruiken de dieren de lindes niet als baltsverblijf vanwege hun voorkeur voor gebouwen.

Vleermuizen baltsen (ook wel sociale roep) in het najaar binnen een territorium om vrouwtjes te vinden en mee te lokken naar hun verblijfplaats om te paren (zie kader – paarverblijfplaatsen). Zij vliegen daarbij op vaste routes, waarbij ze een zeer sterke binding met een bepaald gebouw(en) en/of beplanting hebben, waar zich een paar- en/of baltslocatie bevindt. Baltsende mannetjes zijn dan ook een indicatie voor de aanwezigheid van een balts- en/of paarverblijfplaats. Mogelijk overwinteren deze mannetjes ook op deze locaties. Een locatie met een balts- en/of paarverblijfplaats kan dan ook aangemerkt worden als (vermoedelijke) winterverblijfplaats. Bij strenge vorst verhuizen ze echter vaak naar massawinterverblijfplaatsen, die niet binnen het plangebied aanwezig zijn of te verwachten door het ontbreken van geschikte gebouwen. De exacte plekken van de balts- en/of paarplekken zijn vaak niet duidelijk, aangezien ze tijdens het baltsen zelden in- of uitvliegen. Wel is de locatie op woningniveau vaak duidelijk. Het gaat dan wel om maar 1 balts en/of paarverblijfplaats. Binnen een territorium kunnen de mannetjes verschillende verblijfplaatsen hebben. Deze verblijfplaatsen maken onderdeel uit van een netwerk en binnen dit netwerk verhuizen ze regelmatig tussen deze verblijven.

Kader – Paarverblijfplaatsen

Definitie paar(verblijf)plaats in het vleermuisprotocol 2017: Een verblijfplaats of de omgeving daarvan, waar ten minste een baltsend mannetje of meerdere vleermuizen overdag verblijven en paren of komen zwermen. Welk gedrag is waar te nemen, is afhankelijk van de soort. Te herkennen aan zwermgedrag en/of baltsroepen. (Zwermen bij het invliegen komt bij meer verblijfsfuncties voor.)

Een samenhang van waarnemingen kunnen duidelijk maken wat de waarde van een locatie is. Fanatiek roepende mannetjes zijn een belangrijke indicatie voor een paarverblijfplaats in het gebied. Maar wanneer is de roep nou een indicatie voor een paarverblijfplaats of wanneer is het gewoon een sociaal geluid? Om zeker te kunnen aangeven dat het om een baltsroep gaat voor het vaststellen van een paarverblijfplaats moet er gekeken worden naar verschillende factoren:

- *aantal roepen; wanneer een vleermuis <5 roept, gaat het om een sociale roep. Wanneer de roep in lange series met regelmatige intervallen > 10 keer wordt uitgestoten gaat het om een baltsroep;*
- *vliegstyl; baltsactiviteiten gaan gepaard met vleugelslagen welke onderbroken worden met een glijdende vlucht;*
- *valse landingen; baltsende mannetjes worden vaak herhaaldelijk aanvliegend waargenomen bij bepaalde plaatsen op de muur, dit vaak in de hoeken van een gebouw of onder uitstekende delen van de wand;*
- *aantal uren na en voor zonsondergang en -opgang; baltsactiviteiten worden opgebouwd tot 4 uur na zonsondergang (met een piek in het 4e uur) en 4 uur voor zonsopkomst (piek op het 3e uur), om middernacht nemen de baltsactiviteiten iets af;*
- *tijd van het jaar; van juli tot augustus is er weinig baltsactiviteit in de eerste uren na zonsondergang, van augustus t/m oktober beginnen de baltsactiviteiten steeds vroeger op de avond;*
- *temperatuur en weersomstandigheden; bij hogere temperatuur in de avond zijn er meer baltsactiviteiten, bij heftige regen zijn er geen baltsactiviteiten aanwezig, andere weersomstandigheden hebben geen invloed op de baltsactiviteiten.*

Voordeel van het inventariseren tijdens de baltspiek is dat er makkelijk vastgesteld kan worden wat de territoriumgrenzen van het mannetje zijn, deze kunnen voor gewone dwergvleermuis circa 1,2 tot 10 ha groot zijn. Met deze gegevens kan de dichtheid van de paarplaatsen bepaald worden. Daarnaast is er een voordeel dat ook de aangrenzende gebieden makkelijk beoordeeld kunnen worden en of deze binnen het territorium vallen. Informatie over het territorium is belangrijk wanneer er in het plangebied een paarverblijfplaats wordt aangetroffen. Aan de hand van de informatie over de territoria in de omgeving kan aangegeven worden of er voldoende alternatieven in de omgeving aanwezig zijn. Want ook in de paartijd verhuizen mannetjes regelmatig binnen hun territorium.

Laatvlieger

De laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) (figuur 14) komt in Nederland vrij algemeen voor (al laat de soort wel een dalende trend zien) en jaagt boven open tot halfopen landschap, de laatvlieger is een grote vleermuissoort. De vacht is aan de bovenzijde donker rookbruin; de punten kunnen goudkleurig zijn en licht glanzen. De onderzijde is geelbruin; er loopt echter geen duidelijke grens tussen beide zijden. De oren en snuit zijn zwart, en de brede vleugels zijn donkerbruin tot zwart. De oren zijn relatief klein en driehoekig. De kop-romplengte is 58 tot 80 millimeter, met een staart van 46 tot 57 millimeter. De spanwijdte is 32 tot 38 centimeter en hij weegt 15 tot 30 gram.

Kraamkolonies komen in Nederland voor zover bekend alleen in gebouwen voor. Deze bevinden zich onder andere in de spouwmuur, ongebruikte dakruimten, achter en onder (dak)betimmering en onder daklijsten en dakpannen. Soms worden ze ook op zolders aangetroffen. De jachtgebieden liggen in een straal van 1 tot 5 km (zelden meer) rondom de kolonie. Vliegroutes volgen waar mogelijk lijnvormige structuren, maar laatvliegers vliegen bij gunstige weersomstandigheden ook wel grote afstanden door opengebied. De laatvlieger jaagt boven open tot halfopen landschap, vooral in de beschutting van opgaande elementen zoals bosranden, heggen en lanen.

Figuur 14: Laatvlieger, foto Eelerwoude.

Resultaten

Tijdens het kraamonderzoek zijn er langs de oostelijk gelegen bosrand enkele langsvliegende en foeragerende laatvliegers waargenomen. Er zijn er geen verblijfplaatsen of vliegroutes aangetroffen wat gezien de voorkeur voor het type verblijfplaats van de laatvlieger ook niet was te verwachten. In de baltsperiode zijn er een paar dieren waargenomen welke sociale roep lieten horen. Het betrof echter geen baltsroep waarbij de laatvlieger gericht vrouwtjes probeerde te lokken. Het plangebied heeft een functie als vliegroute en foerageergebied voor laatvlieger. Het betreffen geen essentiële functies aangezien er in de omgeving voldoende alternatieve lijnvormige groenstructuren aanwezig zijn waar de soort gebruik van kan maken om langs te vliegen.

Rosse vleermuis

De rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) (Figuur 15: Rosse vleermuis, Foto Eelerwoude) is een van de grootste vleermuissoorten van West-Europa, met een gewicht van rond de dertig gram en een spanwijdte van 32-40 cm. De naam houdt verband met de kleur van de vacht, die roodbruin (rossig) is. De vrijwel eenkleurige, korte en dichte haren geven dit dier een fluweelachtig glanzend aanzien. De oren zijn kort en rond en het lichaam is compact, torpedoachtig van vorm. Samen met de beharing onderop de vleugels zorgt dit voor een gestroomlijnde vorm en dus een snelle vlucht.

De rosse vleermuis kan verward worden met twee nauw verwante soorten, namelijk de bosvleermuis en de grote rosse vleermuis. De bosvleermuis is kleiner, donkerder en duidelijker tweekleurig. Het onderscheid is het best te maken aan de onderarm lengte (rosse vleermuis 48-58 mm - bosvleermuis 39-46,4 mm).

Figuur 15: Rosse vleermuis, Foto Eelerwoude.

De vlucht van de rosse vleermuis doet enigszins denken aan die van de gierzwaluw: hoog en snel. De vleugels zijn dan ook lang en smal. De afstand tussen dagrustplaats en jachtgebied wordt in de regel in een snelle rechte vlucht afgelegd, op een hoogte van honderd meter of meer. Jachtplaatsen liggen meestal in open terrein, waar met snelle duiken op insecten gejaagd wordt. De rosse vleermuis jaagt vooral boven water en moerassige gebieden en jaagt ook wel bij straatverlichting. De prooien bestaan vaak uit grote kevers en nachtvlinders, maar ook wel uit kleine, in zwermen vliegende dansmuggen. Jachtperiodes liggen vooral in de avond- en ochtendschemering, en duren ongeveer een uur. Tussentijds keren de dieren terug naar hun verblijfplaatsen. De rosse vleermuis is een bodembewonende soort.

Resultaten

Tijdens de kraambezoeken zijn enkele overvliegende individuen waargenomen met de batdetector D100. Het betrof twee locaties. Namelijk de noordoostelijke locatie net buiten het plangebied gelegen langs de bomenrijen met lindes. De andere waarneming werd gedaan langs de oostelijke bosrand. Een verblijfplaats van deze boom bewonende soort is niet waargenomen of te verwachten door het ontbreken van geschikte bomen binnen het plangebied. Ook zijn in de baltsperiode geen baltsende rosse vleermuizen vastgesteld. Het plangebied heeft geen (belangrijke) functie voor rosse vleermuis.

Ruige dwergvleermuis

Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) (Figuur 16) heeft zomers een rode tot kastanjebruine vacht. Na de rui in juli of augustus krijgt hij een donkerbruine vacht, vaak met grijze punten. De onderzijde is lichtbruin tot geelbruin. De staart, oren en vleugels zijn bruinzwart gekleurd. Hij heeft korte, driehoekige oren met een afgeronde top. De vleugels zijn breder en langer dan die van de dwergvleermuis. De kop-romplengte is 46 tot 58 millimeter, de spanwijdte 220 tot 250 millimeter en het gewicht 6 tot 15½ gram.

Hij wordt in Nederland voornamelijk in het najaar gezien, in Nederland is slechts eenmaal een kraamverblijfplaats vastgesteld. Uit het buitenland zijn verblijfplaatsen vooral aangetroffen in spleten en gaten in bomen, in nest- en vleermuiskasten, in gebouwen achter

betimmeringen, achter daklijsten, onder dakbedekking en op zolders. (Kraam)kolonies variëren van vijftig tot honderdvijftig dieren. Ze gebruiken meerdere verblijfplaatsen en verhuizen relatief vaak. Als winterverblijf zijn gebouwen (spouwmuur, dakpannen, betimmering), houtstapels, maar ook boomholtes en nest- en vleermuiskasten bekend. Het zijn, in ieder geval in de relatief milde Nederlandse winters, geen stabiele slapers. Ze zijn relatief vaak wakker en kiezen temperatuurgevoelige winterslaapplaatsen. Bij vorst zoeken ze dan vaak verwarmde huizen op. Ze jagen tot op 5 á 10 km van de verblijfplaats.

Figuur 16: Ruige dwergvleermuis, foto Eelerwoude.

Resultaten

De ruige dwergvleermuis is veelal foeragerend waargenomen langs de bomenrij met lindes ten noorden van het plangebied. In het populierbos is geen gedrag waargenomen welke het voorkomen van de soort indiceerde. Het betrof enkele dieren die op en neer vlogen langs de opgaande beplanting. Er zijn in de kraamperiode geen uit- of invliegende beesten gezien of gehoord tijdens de te verwachte tijdstippen en de aanwezigheid van verblijfplaatsen in bomen suggereerde. Verblijfplaatsen zijn daarom niet te verwachten. Het plangebied wordt gebruikt als vliegrouete en foerageergebied. Het betreffen geen essentiële functies.

Watervleermuis

De watervleermuis (*Myotis daubentoni*) (Figuur 17 **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.**) is een grote vleermuis, met een gewicht van 8-17 gram en lange, relatief brede vleugels met een spanwijdte van 20 tot 30 cm. De buikvacht is grijswit met een donkere ondervacht en steekt duidelijk af tegen de middel- tot donkerbruingrijze rugvacht. De snuit is bruin met - in verhouding tot andere *Myotis*-soorten - vrij grote neusknobbels. Net als de meervleermuis heeft de watervleermuis opvallend grote voeten die hij gebruikt om insecten van het wateroppervlak te scheppen.

De watervleermuis is een boombewonende soort van half open tot gesloten, waterrijk en bosrijk landschap. Grotere dichtheden worden vooral daar gevonden waar zowel beschut

water als ouder bos of oudere bomen aanwezig zijn. De verspreiding toont een duidelijke binding met de oudere bossen in de duinen in het westen van Nederland, en de bossen op de hogere zandgronden en het krijtlandschap in het oosten en zuiden van Nederland. Desondanks komt de soort ook voor in het laagland op plaatsen waar oudere bossen of parken aanwezig zijn. In het noordwestelijke laagland worden in bosarme omgeving soms kleine groepen op zolders gevonden.

De watervleermuis jaagt vlak boven het wateroppervlak van beschutte waterpartijen, of aan de beschutte kant van vijvers in landgoederen en parken, kasteel en visvijvers, smalle vaarten, langzaam stromende rivieren en beken. Bij windstil weer wordt de beschutting minder belangrijk. De watervleermuis kan ook boven land jagen, relatief laag boven bospaden of beschutte open plekken in het bos, of hoger tussen de boomkronen. De homerange varieert afhankelijk van de ligging van de kolonies ten opzichte van het jachtgebied van enkele tot meer dan 10 kilometer.

Figuur 17. Watervleermuis, www.verspreidingsatlas.nl.

Resultaten

In de kraamperiode is de watervleermuis niet opgemerkt met de batdetector. Ook zijn geen uit- of invliegende dieren gezien. Tijdens de baltsperiode is de watervleermuis foeragerend waargenomen scherend over de watergang ten noorden van het plangebied. Het ging om tenminste 2 individuen. Aangenomen wordt dat er geen verblijfplaatsen aanwezig zijn in het plangebied. Het plangebied heeft geen functie voor watervleermuis binnen zijn leefgebied.

5.2 Jaarrond beschermde nesten

Voorkomen en functie

De twee veldbezoeken zijn uitgevoerd binnen het broedseizoen van vogels met jaarrond beschermde nesten (15 mei t/m 15 juli). In het plangebied zijn drie verouderde horsten aangetroffen met een mogelijke functie voor vogels met een jaarrond beschermd nest zoals de buizerd of havik. Tijdens de veldbezoeken zijn geen verdachte vogels waargenomen in de buurt van deze nesten. Er vlogen wel in totaal twee buizerds op vanuit de oostelijke bosrand. Ook is er een bosuil waargenomen tijdens één van de vleermuis veldbezoeken aan de noordoostzijde van het populierenbos.

De horsten worden op basis van de uitgevoerde inventarisatie als buiten gebruik en ongeschikt aangemerkt.

5.3 Overig beschermde soorten

Voorkomen en functie

Tijdens het veldonderzoek is ook gelet op de aanwezigheid van andere (niet-vrijgestelde) beschermde soorten dan hierboven beschreven. Deze beschermde diersoorten (o.a. steenmarter, das, hazelworm) zijn niet waargenomen en verblijfplaatsen worden ook niet verwacht, dit vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en/of het bekende verspreidingsgebied. Uitzondering hierop is de steenmarter die (mogelijk) van het plangebied gebruik maakt als leefgebied. Er zijn echter geen verblijfplaatsen vastgesteld van de steenmarter.

In en rond het plangebied kunnen verschillende algemene vogelsoorten voorkomen. Het gaat hierbij o.a. om de soorten koolmees, pimpelmees, roodborst. Deze soorten kunnen in en rond het plangebied tot broeden komen.

6

EFFECTEN EN ONTHEFFING

Dit hoofdstuk beschrijft de effecten van de voorgenomen renovatiewerkzaamheden op de aangetroffen beschermde soorten.

6.1 Vleermuizen

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven.

In het hele plangebied zijn tijdens de veldbezoeken geen verblijfplaatsen aangetroffen van vleermuizen. Tijdens de uit- en invliegtijdstippen zijn geen vleermuizen waargenomen, welke mogelijk binding hadden met de aanwezige populieren langs de bosranden. De randen van het plangebied wordt door de gewone dwergvleermuis, laatvlieger en ruige dwergvleermuis gebruikt als vliegroute die de luwte van de bosranden hiervoor gebruiken om te migreren of te jagen. De gewone dwergvleermuis gebruikt ook het westelijke rand van het bos om naar de bomenrij met lindes te vliegen. Deze bomenrij dient als foerageergebied voor deze soort. Voor ruige dwergvleermuis is dit ook onderdeel van zijn foerageergebied. Deze bomenrij en de buitenste bomenrij van het bos, blijven echter gehandhaafd waardoor een negatief effect niet te verwachten is.

Voor de ontwikkeling zal een deel van het bos worden verwijderd (zie figuur 12). In de nieuwe situatie blijven de bosranden echter behouden en beschikbaar voor de gewone dwergvleermuis. Er zal daarom geen essentiële functie verdwijnen van het leefgebied wat tot een mogelijk negatief effect zou kunnen leiden. Met de voorgenomen ontwikkeling zal de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komen.

Het aanvragen van een ontheffing is niet nodig op basis van de voorgenomen ontwikkeling mits de geadviseerde maatregelen in acht worden genomen.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

Te nemen maatregelen

Om negatieve effecten op gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk. De ter hand te nemen maatregelen zijn als volgt:

- de bosranden langs alle zijden dienen behouden te worden om als vliegroute en foerageergebied te kunnen blijven functioneren. Mits de westelijk gelegen bosrand met twee bomenrijen en tussengelegen beplanting blijft behouden, kan de vliegroute beschikbaar blijven voor vleermuizen.
- er dient rekening gehouden te worden in de nieuwe situatie met de verlichting om negatieve effecten op gevoelige soorten door lichtverstoring te voorkomen. Zie kader- verlichting.

Conclusie: Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden voor het aanleggen van het zonnepark zijn negatieve effecten op gewone dwergvleermuis uitgesloten mits voorgeschreven maatregel wordt uitgevoerd. Negatieve effecten op overig aangetroffen soorten zijn uitgesloten. Het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming is niet nodig.

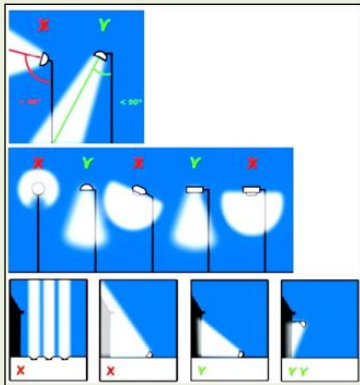
Kader – Verlichting

Een aantal nachtactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Op dit moment is binnen en rondom het plangebied geen verlichting aanwezig. De verlichting zal ook in de nieuwe situatie niet aanwezig zijn. Er zal daarom rondom de te ontwikkelen locaties geen negatief effect optreden op de aanwezige soorten. Er dient wel te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijker te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

6.2 Jaarrond beschermde nesten

In het populierenbos zijn in totaal drie horsten aangetroffen en geïnspecteerd op het mogelijke gebruik van vogels. Op basis van de uitgevoerde veldbezoeken is geconcludeerd dat de nesten buiten gebruik zijn en daarnaast ook ongeschikt vanwege het verouderde karakter. Negatieve effecten op soorten met jaarrond beschermde nesten zijn daarom uitgesloten.

6.3 Overige beschermde soorten

6.3.1 Effecten en ontheffing

Negatieve effecten zijn niet te verwachten op de groep overige beschermde soorten. Vaste rust- en verblijfplaatsen van deze beschermde soorten, zoals das, en ontbreken. Het plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van het leefgebied van de steenmarter, maar ook van deze soort zijn geen vaste rust- en verblijfplaatsen waargenomen. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van broedvogels. Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Deze verbodsbepalingen worden kunnen in veel situaties worden voorkomen door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. De periode van 15 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort. De genoemde termijn moet daarom niet al te strikt worden toegepast.

Conclusie: Negatieve effecten op overige beschermde soorten zijn niet te verwachten. Het aanvragen van een ontheffing is voor overige beschermde soorten niet noodzakelijk. Wel dient te allen tijde rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels.

7

CONCLUSIE

Op basis van het vleermuisonderzoek en onderzoek naar horsten (jaarrond beschermde nesten) in het populierenbos ten noorden van het Groningse dorp Alteveer, worden de onderstaande samenvattende conclusies getrokken.

7.1 Conclusie vleermuizen

Uit het flora- en faunaonderzoek is naar voren gekomen dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het leefgebied van de Habitatrichtlijn beschermde soorten: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis. Als gevolg van de geplande werkzaamheden zijn negatieve effecten uitgesloten, mits aan de voorgeschreven maatregelen wordt voldaan. Hierbij is het van belang dat in de nieuwe situatie de bosranden worden behouden voor onder andere de gewone dwergvleermuis. Dit is noodzakelijk om negatieve effecten te voorkomen of te beperken, en om te allen tijde de aangetroffen functies van de beschermde soorten aan te kunnen bieden. Met de voorgenomen werkzaamheden wordt dan ook niet verwacht dat de gunstige staat van genoemde soorten in het geding komt, vooral niet na het nemen van enkele maatregelen. Er zijn geen ontheffingsplichtige functies van vleermuizen aangetroffen zoals verblijfplaatsen of essentieel foerageergebied. Hiervoor is het aanvragen van een ontheffing daarom overbodig.

7.2 Conclusie jaarrond beschermde nesten

De aangetroffen drie horsten zijn middels het nader onderzoek ongeschikt en buiten gebruik gebleken. Er dient wel rekening gehouden te worden met het broedseizoen. Verstoring van vogels tijdens het broedseizoen is verboden. Voor het starten van de werkzaamheden in het broedseizoen dient daarom voorafgaand het gebied te worden vrijgegeven door een ecologisch deskundige. Het aanvragen van ontheffing is niet nodig.

7.3 Conclusie overige soorten

In het plangebied zijn geen overig beschermde soorten aangetroffen. Het bos is echter geschikt voor diverse zoogdieren als ree, kleine marterachtigen en muizen. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met de zorgplicht. Van belang is dat er te allen tijde in één richting wordt gewerkt om mogelijk aanwezig diersoorten te laten vluchten.

7.4 Uitvoerbaarheid van de plannen

Mits rekening gehouden wordt met de voorgenoemde maatregel en werkwijze is geen overtreding van de natuurwetten, onderdeel soortenbescherming, aan de orde. Vanuit de eisen van de Wet natuurbescherming is het plan derhalve uitvoerbaar.

7.5 Geldigheid onderzoek

Dit onderzoek is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. Het bevoegde gezag hanteert de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten:

“ Onderzoeksgegevens mogen maximaal 3 jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn.”

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

LITERATUURLIJST

- Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie) (2016). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12*. Naturalis Biodiversity Centre & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.
- Dietz, C., Helversen, O. van, & Nill, D. (2011). *Vleermuizen: Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*. Utrecht, Nederland: De Fontein & Tirion Uitgevers.
- Limpens, H. , K. Mostert en W. Bongers (1997). *Atlas van de Nederlandse Vleermuizen*. Utrecht: KNNV Uitgeverij.
- Limpens, H., P. Twisk & G. Veenbaas (2004). *Met vleermuizen overweg. Brochure over vleermuizen en de wijze waarop bij planning, aanleg, reconstructie en beheer van wegen praktische invullingen kan worden gegeven aan de wettelijke zorgplicht voor vleermuizen*. Dienst Weg- en Waterbouwkunde, Delft / Zoogdierverseniging, Arnhem.
- Ministerie van Economische Zaken (2016). *Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen*. Ministerie van Economische Zaken, versie 1.3.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. (2002). *Atlas van de Nederlandse broedvogels, - Nederlandse fauna 5*. Leiden, Nederland: KNNV Uitgeverij & European invertebrate Survey – Nederland.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging en Gegevensautoriteit Natuur (2017). *Vleermuisprotocol 2017*.

Soortinformatie: - www.zoogdierverseniging.nl
- www.sovon.nl
- www.nederlandsesoorten.nl
- www.eurobats.org
- profielendocument

Soorten:

- Bij12 (2017). *Kennisdocument Buizerd Buteo buteo*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis Plecotus auritus*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Rosse vleermuis Nyctalus noctula*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Ruige dwergvleermuis Pipistrellus nathusii*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.
- Bij12 (2017). *Kennisdocument Watervleermuis Myotis daubentonii*. Bij12, versie 1.0, Utrecht.

BIJLAGE 1 WETTELIJK KADER NATUURWETGEVING

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat een ieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd¹.

3. Beschermingsregime andere soorten

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Voor een overzicht welke soorten onder welk beschermingsregime vallen, wordt verwezen naar onderstaande tabel.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het 'nee, tenzij-principe'. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd. De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep 'Overige soorten'). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- Een vrijstelling geldt;
- Er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- Een ontheffing is verkregen.

¹ De brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 18. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. Er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. De afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. De ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat

van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich versturende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*).

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. (zie kader wettelijke belangen) geeft een overzicht van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime (zie bovenstaande tabel). Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moeten inzicht worden gegeven in:

1. De SvI (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** "De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort".
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** "Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".
- **Beschermingsregime Overige soorten:** "Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan".

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriele Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Programmatistische aanpak

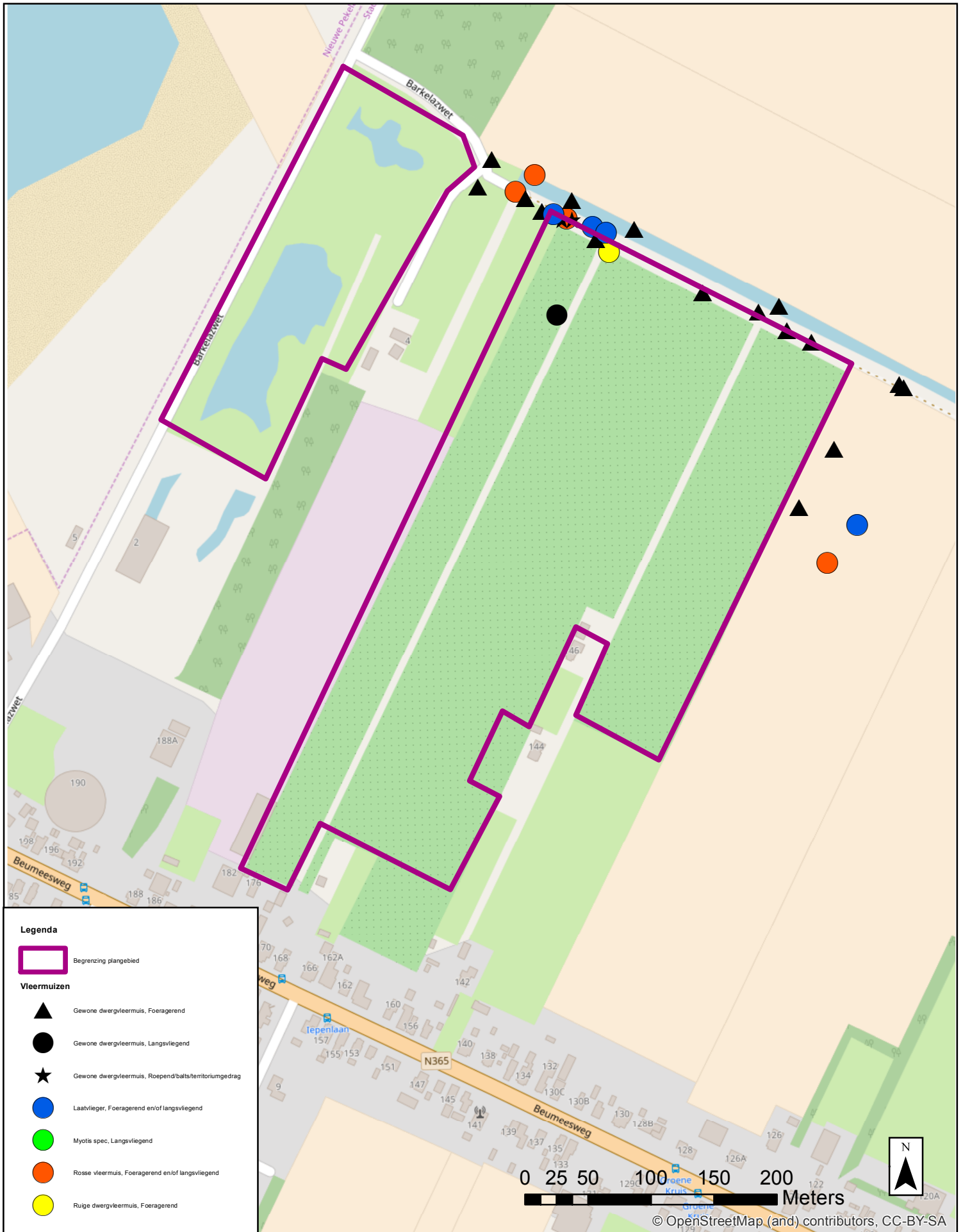
De Wet natuurbescherming biedt de mogelijkheid om een programmatistische aanpak toe te passen. Een dergelijk programma kan zowel door het Rijk als door provincies worden opgesteld. Onder de Flora en faunawet is reeds ervaring opgedaan onder de 'Generieke' of 'Gebiedsgerichte aanpak'. Tevens is voor een aantal grootschalige ontwikkelingen en plangebied een Generieke ontheffing verleend zoals voor de gemeente Tilburg, het Havengebied Rotterdam en Vliegveld Twente. Het biedt de mogelijkheid om door middel van een actieve leefgebiedenbenadering te streven naar een betere verbinding tussen economie en ecologie.

Beheerplan Natura 2000-gebied

Tot slot zijn handelingen die onderdeel uitmaken van een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of een programmatistische aanpak (zoals stikstof) vrijgesteld, mits de handelingen zijn getoetst aan de criteria voor afwijking van de soortenbeschermingsregimes.

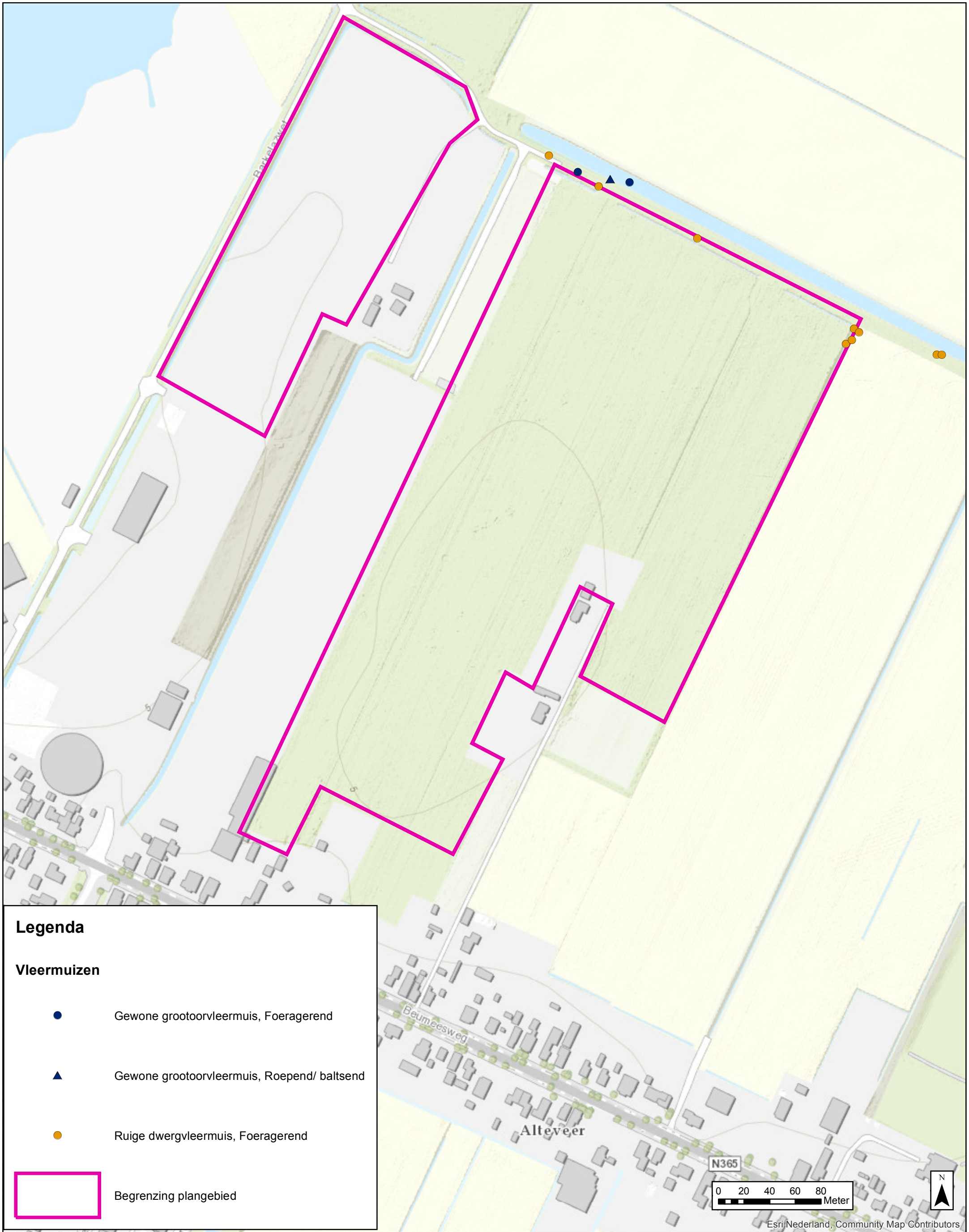
BIJLAGE 2 SOORTENKAARTEN

Flora- en faunaonderzoek Zonnepark Alteveer, Groningen

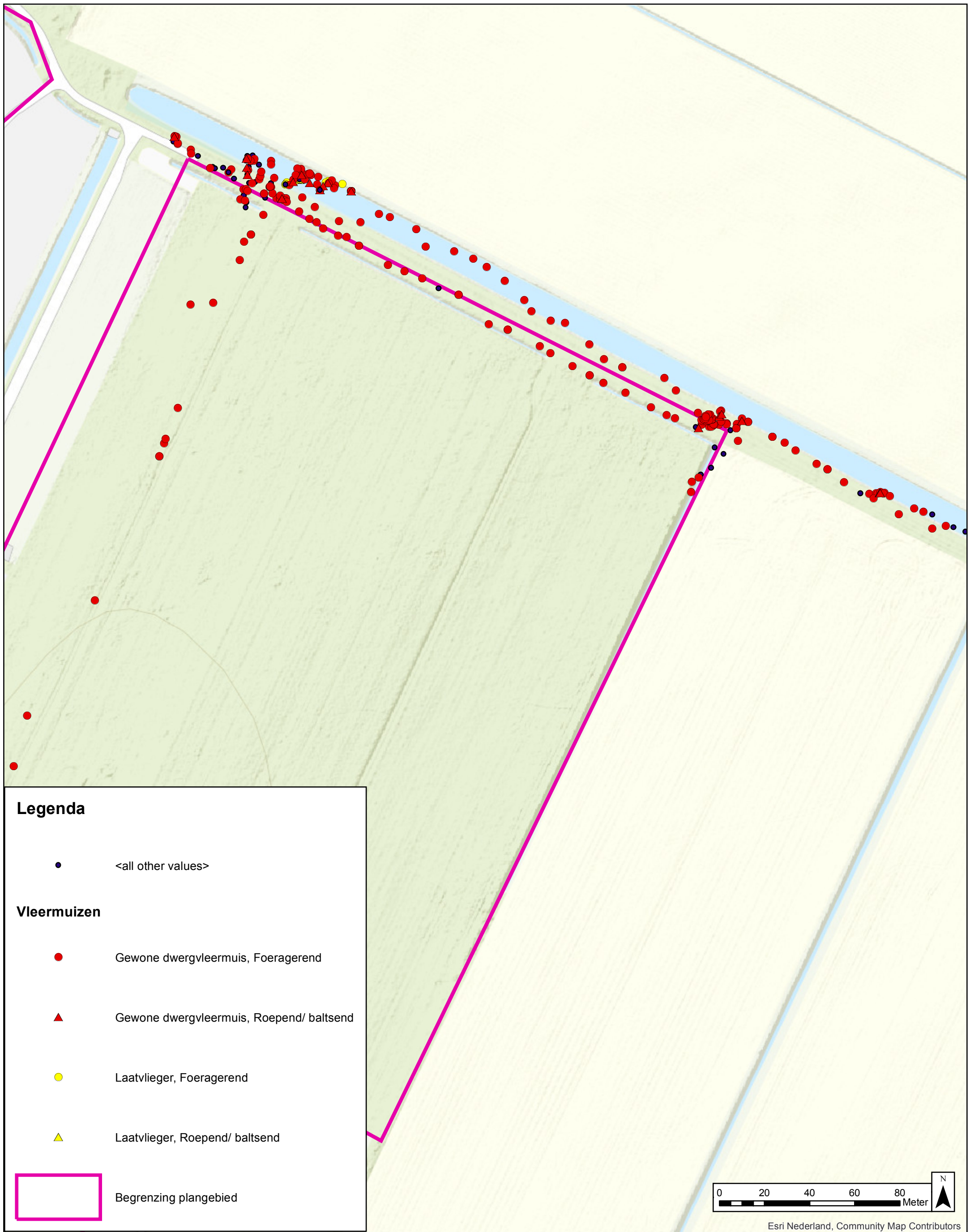
Zonnepark Alteveer, Groningen

Gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis 2018

Zonnepark Alteveer, Groningen

Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger 2018

Zonnepark Alteveer, Groningen

Myoten 2018

